

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. ספק בכורות אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה בין טמאה בין טהורה המוציא מחבירו עליו הראיה ... ואסורים בגיזה ועבודה.....1.....
- ב. ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור.....2.....
- ג. הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור והלך ומצאו שננב או שאבד ... מתיר ... לא מעייל איניש נפשיה לספיקא.....3.....
- ד. נזיר עולם נמי ספיקו חמור מודאי דאילו ודאי הכביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואילו ספיקו לא.....4.....
- ה. אמר הריני נזיר שמשון ... אי תניא תניא.....5.....

דף יט.

א. ספק בכורות אחד בכורי אדם ואחד בכורי בהמה בין טמאה בין טהורה המוציא מחבירו עליו הראיה ... ואסורים בגיזה ועבודה

מי שהוא¹ בספק על עצמו או בנו אם חייב בפדיון הבן אם לא², פטור, שהכהן הרי הוא לגבי מעות אלו מוציא³, וקי"ל המוציא מחבירו עליו הראיה⁴.

לפיכך מי שאינו יודע אם הוריו כהנים או לויים, פטור מפדיון הבן⁵. ואפילו הוא ודאי ישראל, ומסופק ביחס לאשתו, פטור מלפדות את בנו מחמת הספק⁶.

¹ שו"ע ונו"ב יו"ד שה יג יד

² אף דהוי פטר רחם ודאי, אלא שהוא ספק אם חייב בפדיון, פטור. הרב צמח צדק בתשו' סימן קכ"ה. מובא בברכ"י שם כב

³ ובוהאם תפס הכהן לכ"ע מוציאין. מחנה אפרים (הל' זכיה ומתנה סי' חי) מובא בחי' רע"א שם.

⁴ והוא הדין מי שנולד לו בכור אנדרונינוס פטור מחמשה (שקלים) [סלעים] מהאי טעמא, מיהו אם תפס הכהן לא מפקינן מיניה, ע"ש תשובת פרי הארץ [ח"א יו"ד] סימן ח"י. אשל אברהם (אופנהיים) שם.

⁵ ואף דרובן ישראלים, אין הולכין בממון אחר הרוב. גליון מהרש"א שם כא

⁶ ברכ"י שם כג שהביא מהצ"צ שם גבי נערה אשר נמלטה מארץ רוס"א מחרב רעה, ובקטנותה באה אל ארץ אחרת והגדילה ונשאת וילדה זכר, אך היא מסופקת אם אביה ואמה כהנים או לויים וכו', הולד פטור מבכורה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אולם בודאי ישראל, אם מת האב בתוך שלשים יום מלידת בנו הבכור מעמידים אותו על חזקתו, והרי הבן בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שפדאו אביו, ואם מת האב לאחר ל' יום הרי הבן בחזקת שנפדה, שמעמידים את האב על חזקתו שמן הסתם לא החמיץ המצוה, אלא אם יודע שצוה האב בשעת מיתה ואמר שלא פדאהו.

ספק בכור בהמה⁷ אף על פי שהוא ספק אסור בגיזה ועבודה, מכיון שקדושה הבאה מאיילה היא ואיסור דאורייתא לחומרא, אבל אין צריך ליתנו לכהן, שהרי הכהן מוציא ממון וקיימא לן המוציא מחבירו עליו הראייה, אלא יכול הישראל להשהותו אצלו עד שיפול בו מום ויאכלנו. אולם הייב במתנות כהונה ממה נפשך⁸.

ואם תקפו הכהן יש אומרים⁹ שאין מוציאין אותו מידו, מכיון שמעתה הישראל מוציא מהכהן ועליו הראייה¹⁰. ויש אומרים¹¹ שמוציאין אותו מיד כהן, שמתחלה¹² לא בא לידו בהיתר ולא מיקרי תפיסה הואיל והוא עצמו היה לו ספק בשעת תפיסה, ועוד¹³ שכיון שהישראל על כל פנים יש לו בו חזקה דטובת הנאה ליתנו למי שירצה, בכל מקום שהוא הוא בחזקתו והכהן לעולם מוציא. לפיכך אם תקפו מוציאין אותו ממנו וכן הילכתא¹⁴. ואפילו אם¹⁵ נתנו לו הישראל בטעות שהיה סבור שצריך ליתנו לו ואחר כך נודע לו, אין חזקת הכהן כלום וצריך להחזירו לו.

ישראל¹⁶ שיש לו ספק פטר חמור יפריש עליו טלה להפקיע איסורו, ומעכב הטלה לעצמו, שהכהן המוציא מחבירו עליו הראייה.

ב. ספק משקין ל'טמא טמא אחרים טהור

כבר התבאר במסכת פסחים דף טז. שמכיון שמשקין אין מטמאין מן התורה כנזכר שם דף טז. לפיכך ספק משקין ל'טמא אחרים טהור¹⁷, שאין כאן שום

⁷ שו"ע ונו"כ שם שמו א ועיי"ש שיה כמה ספיקות בבכור בהמה שנאמר עליהם המוציא מחבירו עליו הראיה.

⁸ ש"ך שם א

⁹ דעת הרמב"ם

¹⁰ ש"ך שם ב

¹¹ דעת תוס' והרא"ש

¹² ט"ז שם א

¹³ לבוש שם, וש"ך שם ג ועיי"ש בנקה"כ שציין מחלוקת ראשונים בטעמים אלו ובספר תקפו כהן סי' ה העלה הש"ך שהרבה פוסקים ס"ל בזה כטעם זה של הלבוש.

¹⁴ כ"כ הרמ"א שם וכן נקטו הש"ך והט"ז ועיי"ן ש"ך שם סא יג שכתב לחלק בין ספק זה לספיקות אחרים. אולם בבאיור הגר"א כאן ב נקט לעיקר כרמב"ם שאין מוציאין.

¹⁵ רמ"א שם

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם שכא י

¹⁷ רמב"ם הלכות שאר אבות הטומאה פרק יד הלכה ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסגרת נדרים

ספק של תורה, אך לטומאת עצמן מכיון שמקבלים טומאה מן התורה טמא, שזהו ספיקא דאורייתא.

כיצד – היה מקל בידו ובראשו משקין טמאים וזרקן לתוך ככרות טהורות, ספק נגעו המשקין בככרות ספק לא נגעו טהורות, וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין טמאין בכלי זה, או לא נגעו, אע"ג שיכול לטהר את הכלי על יד טבילה, אינו צריך והרי הכלי טהור¹⁸. וכן אם נסתפק לו אם נגעו משקין אלו הטמאין במשקין אחרים או לא נגעו הרי המשקין האחרים טהורין.

אבל טמא שפשט ידו או רגלו לבין משקין טהורין, או שזרק כבר טמא לבין משקין טהורין ספק נגע במשקין ספק לא נגע לאחר שנח, הרי אלו טמאין בספק וכן כל כיוצא בזה. אך אם נסתפק אם זרק על הככרות ופגע בהם אינו מטמא שכל הטומאות כשעת מציאתן, ואין אומרים שמא נגע בו ואח"כ נפל בצדו אלא הרי הן כשעת מציאתן¹⁹.

חבית של חרס²⁰ שהיא מליאה משקין²¹ ופשט הטמא את ידו לאוירה, ספק נגע במשקין ספק לא נגע בהם, המשקין טמאין שהרי יש כאן ספק טומאה דאורייתא שמא נטמאו שכלי חרב נטמא מאוירו, והחבית טהורה שהרי אינה נטמאת אלא מחמת המשקין ואין ספק המשקין מטמא²².

וכן אם נכנסו משקין שהן טמאין מספק לאויר החבית הרי החבית טהורה והמשקין שבתוכה טהורין שאינן מתטמאין אלא מן החבית.

ואם נתערבו משקין אלו הספק במשקין שבחבית הרי כל המשקין טמאין בספק והחבית טהורה, וכן אם נפלו משקין אלו לתוך התנור הרי הפת והתנור טהורין.

ג. הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור והלך ומצאו שנגנב או שאבד ... מתיר ... לא מעייל איניש נפשיה לספיקא

¹⁸ ערוך השולחן העתיד הלכות שאר אבות הטומאות סימן קנ סעיף ב
¹⁹ רמב"ם שם פרק טו הלכה ו, ערוך השולחן העתיד הלכות שם סעיף א

²⁰ רמב"ם שם פרק יד הלכה ח

²¹ וה"ה אוכלין שהרי ליטמא דינם שוה שנטמאים מן התורה ולטמא דינם שוה שאינו אלא ספק דרבנן ועיין בכס"מ ובאור שמח כאן.

²² ואע"ג שלגבי המשקין הוא ליטמא וממא, וממילא דכיון שאתה מטמא המשקין בע"כ גם החבית טמאה שמשקין מטמאין כלים מדרבנן ואיך נטהר הכלי ונטמא המשקה הא הוי תרתי דסתרי, או שנאמר דכיון דהמשקין אין יכולין לטמא הכלים משום דהוי לטמא נטהר גם המשקין, מ"מ המשקין טמאין והחבית טהורה, דכך גזרו חכמים. ערוה"ש העתיד שם ד

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כבר התבאר לעיל דף יח: שבשונה מנדרים²³ ספק נזירות להקל²⁴, כלומר אם יש לנו ספק אם רצה להיות נזיר, שיש לפרש את אמירתו לשני צדדים נפרש לקולא שלא היתה כונתו לנזיר²⁵, מכיון שנזיר צריך להביא קרבנותיו לבסוף, ויש בהן חטאת שאינו בא בנדבה, ובספק אם לשונו אינו לשון נזירות יביא חולין לעזרה, וממילא אינו יכול להביא קרבנותיו לבסוף, אם כן לא יהיה לו תקנה לעולם, ומשום כך אינו מכניס עצמו לספק²⁶.

לפיכך אמר הריני נזיר אם יש בכרי הזה מאה כור, הלך ומצאו שננגב או שאבד, ספק היה בו, ספק לא היה בו, מותר לשתות יין ולהטמא למתים.

דף יט:

ד. נזיר עולם נמי ספיקו חמור מודאי דאילו ודאי הנביד שערו מיקל בתער ומביא שלש בהמות ואילו ספיקו לא

²³ רמב"ם שם פרק ב הלכה ז – ט

²⁴ עיין ערך לחם דעה סימן רלט דיני נזירות לו – לז שאפילו ספק נזירות שמשון. זהו דעת כל חכמי הדורות הראשונים. ור"י בן לב חלק ב' סימן פ"ז ורשד"ם יו"ד סימן קל"א פסקו דספק נזירות שמשון להחמיר. ולראשונים שומעים. וכן נראה דעת הרמב"ם [נזירות ב, ז – ט; ד, יא] כסתם מתניתין דטהרות פרק ד' [משנה יב], מדסתם וכתב ספק נזירות להקל. ונראה לי דהרמב"ם סומך על דברי רבא, דאזלא סוגיא דתלמודא כותיה סוף פרק בית שמאי במסכת נזיר [לד, א], ועיין שם בדברי התוספות [ד"ה אלא], וסובר דכי מתרין רבא אי תניא תניא בנדרים פרק ב' [י"ט ע"ב], הכי קאמר, הדעת נותנת דלא מפלגינן בדין נזירות, דכיון דבסתם נזירות ספקו חמור מודאו, לא מיעייל ביה איניש לספיקא כלל, אפילו הנודר כשמשון. ומשום הכי פסקו כסתמא דתלמודא דמסכת נזיר דאפילו ספק נזירות שמשון להקל, והכי פסיק ותני הרמב"ם ספק נזירות כו': ספק פלוגתא דרבנותא לא אזלינן ביה לקולא, ר"י בן לב שם. ולי נראה דבנדרים ליכא למימר הכי, דמכל מקום קדושה בידי אדם הוא מצד הנודר:

לו (מה) כתב רדב"ז בסימן תנ"ה [ח"ג סימן תתקכג] דאפילו במידי דרבנן לא אזלינן בפלוגתא דרבנותא לקולא. וצ"ע, [דקיימא לן] [רמב"ם ממרים א, ה] דבשל סופרים הלך אחר המיקל:

²⁵ אולם אם ודאי רצה להיות נזיר רק הספק איך או לכמה זמן אזלינן לחומרא עיין תפארת ישראל [יכין] מסכת נזיר פרק א משנה ה דספק נזירות להקל [כפ"ד דטהרות מ"ב] זה דוקא באמר הריני נזיר בתנאי שיש כאן ק' גופים, וקודם שספרן נאבדו, דאו אי אפשר שנאמר שיהיה נזיר ויביא קרבנותיו לבסוף, דהרי יש בהן חטאת שאינו בא בנדבה, ודלמא פחות מק' גופים היה ויביא חולין לעזרה, ומדלא יכול להביא קרבנותיו לבסוף, אם כן לא יהיה לו תקנה לעולם, משום הכי לא מחית נפשיה לספיקא, מה שאין כן במשנה שם שאמר הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה בודקין אותו אם אמר אחת גדולה נזירתי נזיר שלשים יום ואם אמר סתם נזירתי רואין את הקופה כאילו היא מלאה חרדל ונזיר כל ימיו, הכא, הרי על כרחך מחית נפשיה לספק, דהרי על כל פנים נזירות קבל על עצמו, ובסוף ל' אי אפשר שיגלה, דשמא במלאה חרדל נזר, והוה ליה נזיר עולם [כמ"ד], והאי תנא ס"ל כרבי שם, דכל שלא אמר "נזירות", בלשון רבים הוה ליה כל ימיו נזירות א', ואסור לגלח סוף ל'.

²⁶ ועוד שכיון שצריך תגלחת הרי יכניס עצמו לספר הקפת הראש, כמש"כ כרתי ופלתי קונטרס בית הספק סעיף יא, ולכאורה יל"ע בזמן הזה דבלא"ה לית ליה תקנתא אי"כ נימא ספק נזירות לחומרא, וצ"ע.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

מי שאמר²⁷ הריני נזיר לעולם או הריני נזיר כל ימי חיי הרי זה נזיר לעולם, ואם אמר הריני נזיר אלה שנה הרי זה נזיר לזמן קצוב, ואף על פי שאי אפשר שיחיה האדם אלה שנה.

ומה בין נזיר עולם לנזיר לזמן קצוב, שהנזיר לזמן אסור לגלח עד סוף ימי נזירו שנאמר (במדבר ו פסוק) כָּל יְמֵי נְדָר נְזִירוֹ תֵעָר לֹא יַעֲבֹר עַל רֵאשׁוֹ עַד מְלֵאת הַיָּמִים וְגו', ונזיר עולם אם הכביד שערו מקל בתער²⁸ משנים עשר חדש עד שנים עשר חדש, ומביא קרבנו שלש בהמות כשיגלח, שנאמר ביחס לאבשלום (שמואל ב יד פסוק כו) וּבְגִלְחוֹ אֶת רֵאשׁוֹ וְהָיָה מְקִיץ יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יִגְלַח בִּי כְּבָד עָלָיו וְגִלְחוֹ, ואבשלום נזיר עולם היה, ודבר זה הלכה היא מפי הקבלה²⁹, ונזיר עולם שנשטא הרי זה מביא קרבן טומאה ומגלח תגלחת טומאה כמו נזיר לזמן קצוב.

ה. אמר הריני נזיר שמשון... אי תניא תניא

שמשון³⁰ לא היה נזיר גמור, שהרי לא נדרר בנזיר אלא המלאך הפרישו מן הטומאה, וכיצד היה דינו, היה אסור ביין ואסור בתגלחת ומותר להטמא למתים, ודבר זה הלכה מפי הקבלה.

לפיכך מי שאמר הריני נזיר כשמשון הרי זה נזיר מן התגלחת ומן היין לעולם, ואינו מגלח כל שנים עשר חדש כשאר נזירי עולם, ומותר להטמא למתים, ומי שנדרר נזיר כשמשון אינו יכול להשאל על נדרו שניזירות שמשון לעולם היתה.

²⁷ רמב"ם הלכות נזירות פרק ג הלכה יא יב

²⁸ ובמאי דתנן (נזיר ד) מקל בתער כתבו בתוס' ולא מגלח לגמרי כאבשלום שלא גלח לגמרי שהרי נתלה בשערו ע"כ. אך ראיתי לרש"י שכתב מקל בתער ומגלח כו' כנראה דס"ל דמקל בתער לאו דוקא ורבינו העתיק דברי הגמ' יע"ש, אך בפירוש המשנה כתב מקל בתער ר"ל שמותר לו לגלח בתער. משנה למלך שם

²⁹ עיין בכס"מ שם שכתב "אף על גב דמייתי לה מקרא דויהי מקץ ימים לימים אשר יגלח וכו' סובר רבינו שאינו מוכרח דהא אפשר לפרש בגוונא אחרינא אלא שקבלה היתה בידם ואסמכוה אקרא" עכ"ל ועיין מעשה רוקח שכתב "ובשו"ת זרע אברהם יו"ד סי' ל"א ראיתי שהכריח שמפי הקבלה הכוונה שהם דברי הנביאים כדאמרין בתענית ובקבלה הוא אומר וקרעו לבבכם ואל בגדיכם וכו' ושזו היא כוונת רבינו שכתב כאן ודבר זה הלכה מפי הקבלה ובכך סרה תלונת מרן מעל רבינו" ושם כתב לפרש דברי הכס"מ ומסיים "הרי דכל דבר שאינו מפורש בפסוק קרי ליה רבינו מפי הקבלה אלא דחז"ל אסמכוהו אקרא ודו"ק"

³⁰ רמב"ם הלכות נזירות פרק ג הלכה יג – יד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

י"א³¹ שספק נזירות להקל אף בנזירות שמשון, וי"א שבנזירות שמשון ספיקו להחמיר כשאר נדרים. והעיקר כדיעה ראשונה.

³¹ עיין ערך לחם למהריק"ש יורה דעה סימן רלט דיני נזירות לו שאפילו ספק נזירות שמשון. זהו דעת כל חכמי הדורות הראשונים. ור"י בן לב חלק ב' סימן פ"ז ורשד"ם יו"ד סימן קל"א פסקו דספק נזירות שמשון להחמיר. ולראשונים שומעים. וכן נראה דעת הרמב"ם [נזירות ב, ז - מ; ד, יא] כסתם מתניתין דטהרות פרק ד' [משנה יב], מדסתם וכתב ספק נזירות להקל. ונראה לי דהרמב"ם סומך על דברי רבא, דאזלא סוגיא דתלמודא כותיה סוף פרק בית שמאי במסכת נזיר [לד, א], ועיין שם בדברי התוספות [ד"ה אלא], וסובר דכי מתרין רבא אי תניא תניא בסוגייתנו כאן הכי קאמר, הדעת נותנת דלא מפלגינן בדין נזירות, דכיון דבסתם נזירות ספקו חמור מודא, לא מיעיל ביה איניש לספיקא כלל, אפילו הנודר כשמשון. ומשום הכי פסקו כסתמא דתלמודא דמסכת נזיר דאפילו ספק נזירות שמשון להקל, והכי פסיק ותני הרמב"ם ספק נזירות כו'. ועיין שו"ת מהרי"ף סימן ב שהאריך לבאר סוגייתנו ולקיים דברי המהריק"ש.